

Η γραφή ως παιχνίδι ψευδαισθήσεων

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΜΠΕΪΟΓΛΟΥ

«Όταν ήμουν μικρή, δε θυμάμαι να σκέφτηκα ποτέ πως μέσα μου κατοικεί μια ξένη φωνή. Οχι, αυτή τη δυσφορία δεν τη βίωσα ποτέ. Τα πράγματα ωστόσο περιπλέκονταν όταν έγραφα. Διάβαζα πολύ και ό,τι μου άρεσε σχεδόν ποτέ δεν ήταν γραμμένο από γυναίκες. Είχα την αίσθηση πως μέσα από τις σελίδες ακουγόταν αντρική φωνή και η φωνή αυτή τρύπωνε μέσα μου κι εγώ προσπαθούσα με κάθε τρόπο να τη μμηθώ

Η αληθινή ταυτότητα της επιδραστικότερης σήμερα Ιταλίδας συγγραφέως Ελενα Φεράντε είναι άγνωστη. Φωτογραφία της δεν έχει βρεθεί ποτέ. Από το 1992 που εκδόθηκε το πρώτο της βιβλίο η «Βανάυση αγάπη» ως σήμερα που έχουν μεσολαβήσει πολλά και σπουδαία βιβλία, μεταξύ τους και η περίφημη «Τετραλογία της Νάπολης», κανείς δεν ξέρει πραγματικά τίποτα για τη συγγραφέα-φαινόμενο, παρά τις πολλές φήμες που κυκλοφορούν κατά καιρούς.

Η 81χρονη Ναπολιτάνα συγγραφέας-φάντασμα κρατά αυστηρά απροσπέλαστη την ιδιωτική της ζωή, δηλώνοντας μόνο την καταγωγή και το φύλο της. Στα χνάρια του σπουδαίου Αμερικανού συγγραφέα Τόμας Πίντσον, δεν έχει συναντηθεί ποτέ με δημοσιογράφους και οι πάντα γραπτές συνεντεύξεις της είναι σπάνιες.

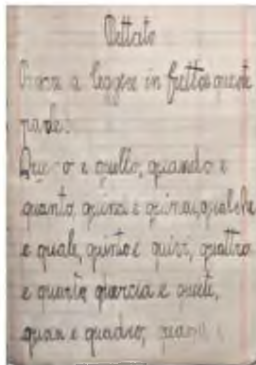
Στο βιβλίο της «Τα περιθώρια και η υπαγόρευση», που κυκλοφόρησε πρόσφατα από τις εκδόσεις Πατάκη σε μετάφραση της εξαιρετικής μεταφράστριάς Δήμητρας Δότση, επιχειρεί να μοιραστεί με τους αναγνώστες της την καταγωγή της γραφής της και τις σκέψεις της για το πώς «αναβλύζει» εκ των έσω η λογοτεχνία. Πρόκειται για τρεις «διαλέξεις» και ένα δοκίμιο όπου η Φεράντε μάς αφηγείται κομβικά περιστατικά των παιδικών της χρόνων σε σχέση με τη συγγραφή – από τα μαθητικά της τετράδια, δηλαδή – έως σήμερα, που μολονότι είναι μια καξιωμαμένη διεθνώς

ΕΛΕΝΑ ΦΕΡΑΝΤΕ

Τα περιθώρια και η υπαγόρευση
Για την απόλαυση της ανάγνωσης και της γραφής

Μετάφραση: Δήμητρα Δότση
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΠΑΤΑΚΗ

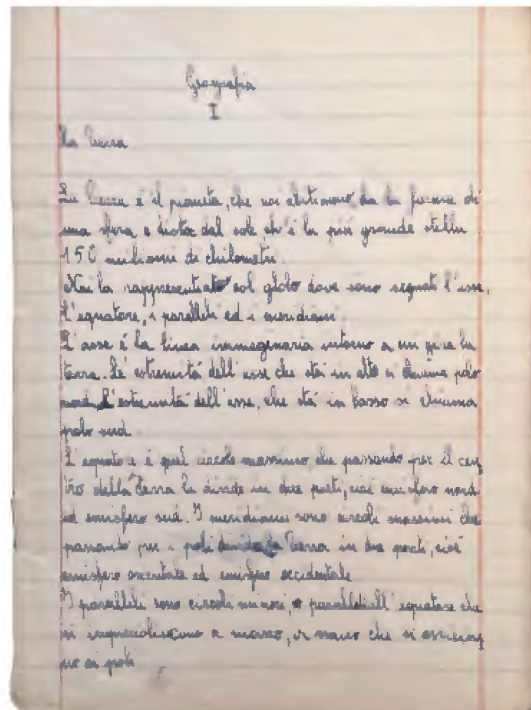

Επειδή η Φεράντε είναι συγγραφέας φάντασμα και δεν υπάρχει φωτογραφία της, ο εκδοτικός οίκος μας έδωσε σε αποκλειστικότητα δύο επιστολές της που εμπεριέχονται στο βιβλίο

συγγραφέας «προσπαθεί πάντα να μένει μέσα στο πλαίσιο ενώ πάντα λαχταράει να το σπάσει».

«Η πρόκληση –σκέφτηκα και σκέφτομαι– είναι να μάθουμε να χρησιμοποιούμε με ελευθερία το κλουβί στο οποίο είμαστε κλεισμένες. Είναι μια οδύνηρη αντίφαση: πώς μπορεί κανείς να χρησιμοποιήσει με ελευθερία ένα κλουβί, είτε πρόκειται για ένα σταθερό λογοτεχνικό είδος είτε για καθιερωμένες εκφραστικές συνθήκες είτε ακόμη για τη γλώσσα, τη διάλεκτο; Ως πιθανή απάντηση εξέλαβα αυτό που είχε πει η Στάν: προσαρμόζοντας και ταυτόχρονα παραμορφώνοντας. Να τηρούμε τις αποστάσεις; Ναι, αλλά μόνο για να πλησιάσουμε στη συνέχεια όσο το δυνατόν περισσότερο».

Μολονότι έχει κρατήσει την ανωνυμία της, σε αυτό το μικρό βιβλιαράκι των μόλις 135 σελίδων είναι βαθιά προσωπική και άκρως εξομολογητική. Αυτοσαρκάζεται, αυτοσαινιραίνεται και, με έναν εντελώς σωματικό τρόπο, βιώνει τη συγγραφή όχι μόνο ως δώρο αλλά και ως επίπονη γέννα και δημιουργία. Συνοδοιπόροι και συνομιλητές της στο ταξίδι αυτό η Γκάσπαρ Στάμπα, η Γερτρούδη Στάν, η Εμίλι Ντίκινσον, η Ινγκεμποργκ Μπάχμαν, ο Δάντης. Το νήμα της σκέψης της πότε τους ακολουθεί και πότε ξεφεύγει από τον «χώρο» της, προς το περιθώριο. «Ποια εί-

ναι τα δεσμά που εμποδίζουν κάποιον να γίνει γρήγορος γραφιάς;» αναρωτιέται και έπειτα καταφεύγει στον Δάντη, που μίλησε πρώτος για το «ύφος», προσθέτοντας πως τώρα απελευθερώθηκε από αυτό όπως άλλοι σημαντικοί συγγραφείς, διότι είναι ένα ανεπαρκές μέσο. «...Ο λόγος που υπαγορεύει ο Ερωτας απαιτεί ένα άλλο ύφος, πιο επιδέξιο, απαιτεί μια γραφή η οποία, αφού λυθούν τα δεσμά που προϋπάρχουν, θα φαντάζει –όπως είχε γράψει ο Δάντης στη Νέα Ζωή, κι εγώ το είχα καταγράψει στα τετράδιά μου– «σαν να κουνιόνταν μοναχή της».

Η Φεράντε, που στα βιβλία της παρακολουθεί με το μικροσκόπιο μιας «επιστημονικής» σχεδόν διάθεσης, το πώς εξελίσσονται, επιδρούν και αλληλοεπιδρούν, σκέφτονται και μεγαλώνουν οι γυναίκες στους πολλαπλούς ρόλους που μοιραία επωμίζονται, δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον σ' αυτό το βιβλίο στον γυναικείο μυστικισμό της Βεατρίκης του Δάντη. «Η Βεατρίκη δεν είναι (μόνο) ένα σύμβολο. Ο Δάντης τη φαντάζεται, κυριολεκτικά, ως μια γυναίκα που έχει γνώση του Θεού και διαθέτει φιλοσοφικό λόγο». Για αυτό, λέει η Ιταλίδα συγγραφέας, θα πρέπει να του είμαστε ευγνώμονες. Εχω αναρωτηθεί πολλές φορές εάν πρέπει να βγαίνουν σε βιβλία διαλέξεις συγγραφέων,

Η Φεράντε στα βιβλία της παρακολουθεί με το μικροσκόπιο μιας «επιστημονικής» σχεδόν διάθεσης το πώς εξελίσσονται, σκέφτονται και μεγαλώνουν οι γυναίκες στους πολλαπλούς ρόλους που μοιραία επωμίζονται

καθώς αυτή η «στιγμαία εκδηλώση» της σκέψης τους χρησιμοποιείται από τους κριτικούς λογοτεχνίας ως εργαλείο, καθορίζοντας την άποψή τους για κάποιο προηγούμενο ή επόμενο βιβλίο τους, στερώντας τους έτσι την περίπτωση της αλλαγής ή του αναθεωρημένου τους τρόπου γραφής. Στην περίπτωση της Φεράντε, έχω την αίσθηση πως δεν θα γίνει αυτό, θα συνεχίσει να μας εκπλήσσει και να μας κρατά αθάνατα ακόμα πολλά κρυμμένα μυστικά του λογοτεχνικού της σύμπαντος.